

Een persoonsgerichte aanpak (PGA) én een eigen thuis. Twee pijlers van het Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Holland Noord (hierna ZVH) waarover Geertje Paaij op locatie praat met Arjen Witteveen en Anne Judith Storm van Leeuwen.

tekst Geertje Paaij | yn@ypsilon.org illustratie Loek Weijs

BEMOEIZORG

Gewoon doen wat nodig is

ode zijn mensen meer aanspreekbaar door de structuur en stabiliteit dan wanneer zij onder invloed op straat leven. In onze PGA ligt de focus juist op langdurige begeleiding op maat en langetermijnoplossingen. Dat bespreken wij in maandelijkse casusoverleggen, met alle partijen die erbij betrokken zijn.'

Witteveen: 'In 2019 kwam een noodkreet bovendrijven over mensen aan de rand van onze samenleving. Gemeenten, politie, ggz, verslavingszorg et cetera vonden allemaal dat er voor hen extra inspanningen nodig zijn. Zij hebben meestal een mix van allerlei problemen: psychiatrisch, verstandelijk beperkt en middelengebruik. Een aantal pleegt regelmatig strafbare feiten en veroorzaakt overlast. Ook hun leefgebieden, zoals huisvesting, financiën en sociaal netwerk, zijn veelal beroerd. Zo hadden wij een psychotische jongen die jarenlang in een container woonde, waarin hij ook zijn behoefte deed, óók bij min vijf graden vorst.'

Alle betrokken partijen vonden dat er voor deze groep (100 tot 150 mensen) een gezamenlijke én voortdurende aanpak nodig was.

Witteveen: 'Wat we zagen, was dat als iemand was opgenomen, iedereen dacht: hè, eindelijk rust. Maar iemand komt ooit weer terug en dan werd er weer in allerijl een gezamenlijk overleg opgetuigd. Maar juist tijdens een detentie- of opnameperi-

Storm van Leeuwen: 'Zo hadden wij een mevrouw met verslavingsproblematiek. Na een opname van anderhalf jaar was zij drugsvrij, maar nog steeds psychotisch. We bespraken haar casus, lieten haar testen en kwamen er toen pas achter dat de psychoses haar IQ enorm beperkt hadden. Ze wist bijvoorbeeld niet meer hoe de stofzuiger aan moest. Nu woont ze op een voorziening met intensieve begeleiding. Als we haar niet hadden laten testen, was ze ergens in een appartement terechtgekomen en was het weer mis gegaan. Eigenlijk erg triest.'

Witteveen: 'Een tweede pijler is huisvesting. Want als iemand geen woonplek heeft, ontbreekt de basis voor zo'n persoonsgerichte aanpak.'

Skaeve Huse

Storm van Leeuwen: 'Onze inventarisatie wees uit dat circa 91 procent van onze doelgroep een huisvestingsprobleem heeft. Ze zijn niet allemaal dakloos, maar zitten soms op een plek die ongeschikt of niet blijvend is. Ook aan cliënten vroegen we naar hun woonwensen. Met hen kwamen we makkelijk in gesprek. Immers: we eisen niets, zijn geen behandelaar.

Er zijn veel verschillende woonvormen nodig in de regio, maar niet alles is haalbaar. Wij hebben ons onder andere gericht op zogenaamde Skaeve Huse. Eenpersoonswoningen aan de rand van een gemeente, dus buiten de doorsnee woonwijken.'

Witteveen: 'Je moet ook rekening houden met de verminderde tolerantie in onze maatschappij. Cliënten kunnen soms denken dat burens over hen praten, waardoor er conflicten in de buurt ontstaan. Zij worden dan uitgekotst, zijn nergens welkom. Dat kun je voor zijn door een gevarieerd huisvestingsaanbod. En nee, zij worden geen modelburgers. Ondersteuning blijft altijd nodig.'

Als je een woonplek hebt en een inkomen, heb je rust en ruimte voor andere dingen



Buiten de lijntjes kleuren

Een van de succesverhalen is dat van een cliënt met ingewikkelde problematiek over wie partijen hun hoofd braken. Hij verbleef in een junkpand met gevaar voor escalatie.

'Uiteindelijk kochten we een caravan, zochten contact met een campingeigenaar en legden uit dat we een plek voor hem zochten,' zegt Witteveen. 'We vertelden hem op welk gedrag hij moest letten, hoe hij met deze cliënt moest omgaan en welke signalen er op konden wijzen dat het met hem niet goed ging. Ook regelde wij dat er meteen actie zou worden genomen als hij een telefoontje naar de politie zou plegen. Ook de behandelaar van de zorginstelling onderhield een kort lijntje met hem. De campingeigenaar zag het wel zitten en ging akkoord. Uiteindelijk is de cliënt doorgestroomd

naar een kleinschalige beschermde woonvorm. Tot nu toe gaat het hartstikke goed en is hij niet meer met de politie in aanraking gekomen.'

Storm van Leeuwen: 'Ik onderschrijf het motto *'Beter worden doe je thuis'*, maar dat hoeft niet altijd in een woonwijk te zijn. Dat kan ook prima een bootje in de sloot zijn met gas-, water- en lichtvoorzieningen. Accepteer dat iemand daar woont. Zorg dus voor een thuis en niet: *'Je redt het niet, dus daar is de straat.'* Deze mensen zijn daar continu aan het overleven. Waar slaap ik vannacht? Wat eet ik straks? Heb ik morgen nog wel wat? Wie ken ik? Waar kan ik heen? Op het moment dat je een plek hebt en een inkomen, heb je rust en ruimte voor andere dingen. Dan ontstaat er ook een vertrouwensbasis.'

Levenslange voorzieningen

Uit de inventarisatie bleek ook dat er een groep cliënten is die de rest van hun leven gebaat zijn bij een woonplek op een instellingsterrein met (intensieve) begeleiding vlakbij: de long care voorziening. Storm van Leeuwen: 'Met name de ggz kent veelal een behandel- en een uitstroomdoel, gekoppeld aan een einddatum. We vroegen de ggz en de verstandelijk beperktensector in de regio een plek te creëren waar cliënten langdurig kunnen wonen zonder dat ze eruit vliegen als ze hun doelen niet hebben gehaald.'

GGZ NHN heeft nu zes plekken gerealiseerd in Heiloo en dat is nu ook 'thuis'. Daar wonen mensen die voorheen in tentjes sliepen en hun behoefte in het plantsoen deden. De overlast is gestopt en cliënten worden weer mens.

→ VERVOLG

Ook de verstandelijk beperktensector heeft niet stilgezeten. Esdégé-Reigersdaal creëerde 9 plekken en wil uitbreiden. 's Heeren Loo is bezig om 7 plekken te ontwikkelen.'

Witteveen: 'We stimuleren onze samenwerkingspartners ook in het maken van gezamenlijke plannen. We ontdekten dat we niet allemaal dezelfde beelden hadden. De politie dacht bijvoorbeeld dat de ggz geen bemoeienis had met iemand, terwijl de ggz zich afvroeg waarom deze persoon niet was opgepakt. In onze maandelijkse casuoverleggen delen we dit soort informatie. Ook ontdekken we van elkaar steeds meer wat goed werkt qua bejegening.'

Storm van Leeuwen: 'Begeleiders van verstandelijk beperkte mensen passen zich bijvoorbeeld continu aan hun denkniveau, waardoor ze ook niet overvraagd worden en agressief gedrag minder plaatsvindt.'

Ook familie denkt soms dat er niks van de grond komt.

Witteveen: 'Dan roept familie dat we met tien partijen om de tafel zitten zonder resultaat. Vaak in verwijtende sfeer, waardoor alle energie wegvloeit. Als het even kan, willen we graag met familie samenwerken. Soms kunnen we geen informatie delen. Denk aan een lopend politieonderzoek of aan een recente veroordeling. Het is sowieso raadzaam om familiecontact te laten verlopen via de zorginstelling. Familie heeft altijd een ander soort loyaliteit, wat het soms lastig maakt.'

Ouderlijke dilemma's

Storm van Leeuwen: 'We kennen ook situaties waar een zoon of dochter al jarenlang in een cirkel loopt. Van een opvangplek naar kliniek, gevangenis, plek bij broers of zussen én ouders. Voor hen wordt het vaak te zwaar, maar je wilt als ouder ook niet je kind de deur wijzen. Denk aan een zoon die dagelijks komt, alle brommers die hij vindt met zich mee sleept, lawaai maakt, burens bedreigt en vla tegen de schutting gooit. Ouders met een huurwoning worden dan voortdurend aangesproken door de woningbouwcorporatie en het kan gebeuren dat die uiteindelijk geen andere oplossing ziet dan de huur op te zeggen vanwege de overlast.'

Woonvaardigheden

Wat uit het oog wordt verloren, is dat niet iedere cliënt beschikt over vaardigheden voor zelfstandig wonen.

Storm van Leeuwen: 'Dan weet hij niet hoe hij een aangekoekte macaronipan kan schoonmaken. Of wanneer de vuilnisbak naar buiten moet. Dat klinkt simplistisch, maar het maakt dat je snel het overzicht verliest. Woonbegeleiding moet dan ook consequent plaatsvinden. Gooi medicatie niet door de brievenbus, maar zorg dat je naar binnen komt. Dan zit je wel op het snijvlak van bemoei- of dwangzorg en de privacywetgeving.'

Witteveen: 'Andere knelpunten zijn de onderbezetting en vele personeelswisselingen die nadelig kunnen zijn voor de cliënt. Medewerkers willen soms graag meer tijd en ruimte. Waar dat gebeurt, zie je de positieve effecten. Zo hebben begeleiders voor een cliënt een aparte WhatsApp-groep gemaakt. Ze houden elkaar op de hoogte en gaan drie keer per dag bij hem langs. Met deze cliënt gaat het heel goed. Het effect is nul politiemeldingen én hij wordt meer mens. Het gaat niet altijd zonder rimpels, maar het is goed te managen.'

Bemoeizorg

Ondanks alle inspanningen gaan de overlastmeldingen de laatste jaren nauwelijks omlaag. Er zijn zorgen over mensen met onbegrepen gedrag die zo-



Anne Judith Storm van Leeuwen (1970) is projectleider Maatwerkvoorzieningen bij het Zorg- en Veiligheidshuis Noord-Holland Noord. Eerder werkte zij als sociaaltherapeut in de jeugdgevangenis en was ze regiomanager Gezondheidszorg bij Randstad, manager Primair Proces in de daklozenopvang en beleidsadviseur Strategie en Wonen bij een woningcorporatie.

Arjen Witteveen (1975) is programmamanager 'Aanpak mensen met onbegrepen gedrag' voor de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord en freelance rapporteur voor het NIFP/Pieter Baan Centrum. Eerder werkte hij als reclasseringswerker bij de verslavingsreclassering en als forensisch milieuonderzoeker in het Pieter Baan Centrum. Ook was hij beleidsmedewerker bij het ministerie van Justitie en Veiligheid, waar hij zich bezighield met de aanpak van mensen met verward gedrag.

De overlast is gestopt en cliënten worden weer mens

danig dreigen af te glijden dat ze ook in de PGA terecht komen.

Witteveen: 'De komende periode willen we meer 'aan de voorkant' van de problematiek komen. Ons doel is voorkomen dat mensen verder afglijden en situaties escaleren. In sommige gemeenten in onze regio zoeken hulpverleners zorgmijdende cliënten actief op. Maar van echte bemoeizorg is maar mondjesmaat sprake. Dat betekent iemand langdurig opzoeken, de tijd nemen voor contact, waardoor hij openstaat voor hulp. In 2024 starten we met een proef bemoeizorg. We gaan met gespecialiseerde medewerkers de wijk in om hulp te bieden aan kwetsbare medemensen. Daarbij willen we vrij van allerlei voorschriften en kaders gewoon doen wat nodig is!

Ook willen we ervaringsdeskundigen nog meer inschakelen. Bijvoorbeeld voor mensen van wie we weten dat ze kunnen terugvallen. Ervaringsdeskundigen kennen immers als geen ander de problematiek, zijn onbevooroordeeld en even niet de hulpverlener van wie je van alles moet. Eind 2024 hoop ik in Ypsilon Nieuws te melden wat onze vorderingen zijn.' *

Informatie: Zorg- en Veiligheidshuis | Veiligheidsregio Noord-Holland Noord: vrnhn.nl

Kleine bede voor een verdwaalde zoon

Joris De Keukelaere

Grote Ster van daarboven, als je morgen nog eens valt of op ons neerdaalt, breng dan fonkelend licht mee voor een kind uit ons geboren thuis liefdevol opgegroeid maar net nu, op het keerpunt van het jonge leven eerder verdwaald en wat verloren.

Grote Ster, we weten wel, je boodschap valt niet zomaar uit de lucht naar beneden, maar val toch zacht, keer nooit terug, luidt onze bede. Geef ons een teken, breng ons jouw boodschap, blijde of niet, wees balsem voor ons stil verdriet. Het wintert volop, en het lijkt alsof het eindigt niet.

Grote Ster, ginds boven, moge je het licht van onze verloren zoon nimmer doven.